

ББК 60.524.251+60.027+60.028,13
Т52
УДК 316.647.5+172.3

Рекомендовано до друку вченою радою університету,
протокол №1, від 31 серпня 2007 року.

За повного або часткового відтворення матеріалів цього
видання посилення на нього обов'язкове.

Висловлені у виданні думки належать виключно авторам.

Редакційна колегія:

В.О. Бакальчук

М.А. Козловець

В.С. Крисаченко

Л.І. Мазука

П.Ю. Саух (керівник)

Т52 **Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності:
Матеріали засідання "круглого столу" від 29 травня 2007 р. / За
заг. ред. П.Ю. Сауха – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. –
124 с.**

У виступах учасників "круглого столу" розглянуті філософські аспекти проблеми толерантності, історичні корені проблем полікультурності та формування якостей толерантності в умовах глобалізованого світу, механізми толерантного спілкування і взаємодії в контексті міжкультурної та внутрішньокультурної комунікацій, а також висвітлені різноманітні форми прояву толерантності та інтолерантності в соціокультурному просторі сучасного українського суспільства.

60.524.251+60.027+60.028,13

© Житомирський державний університет
імені Івана Франка

КОБЯКОВ Олександр Миколайович

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
Сумського державного університету*

Проблема толерантного діалогу філософа і богослова

Богословсько-філософський діалог є сьогодні водночас і великою проблемою, і актуальним завданням. Про це свідчить той спектр питань, що поставило перед людством глобалізаційне, постмодерне і таке наразі таємниче ХХІ століття. Загальним місцем

стало визнання конфлікту, протилежності віри і розуму, і цей конфлікт налічує вже не одну сотню років. Втім поширене уявлення про те, що філософія переважно "запитує", а богослов'я лише "відповідає" слід визнати не досить адекватним. Навпаки в постмодерну епоху рельєфними стають загальні аспекти сходження і розходження філософської віри в розум і богословської розумної віри. Адже філософія також має деякі "неусуванні" варіанти відповідей на "вічні" запитання, а богослов'я завжди також і "запитує", оскільки осмислює "вічний", проте щоразу поновлюваний досвід зустрічі з Живим Богом. Через це вірніше було б казати про відмінності у самому характері як постановки запитань, так і відповідей на них. В певному сенсі богослов'я і філософію можна розглядати навіть як "частини" один одного, оскільки у богослов'ї доречно вбачати один із способів розв'язування філософських проблем, а в філософії – одну зі складових богослов'я, другою з яких була і залишається євангельська віра. Тому на часі стає спроба з'ясувати ту норму, котра мала б визначити стосунки богослов'я і філософії.

Матеріали історії західного і східного християнства виявляють основні "взаємодоповнюючі" архетипи спотворення названої норми – руйнування догматичної традиції заради псевдораціональності (єретичні вчення від динамізму і савеліянства аж до сьогоденного "суперекуменізму") і війна з раціональністю заради псевдоортодоксальності (від Татіана і Теофіла до "охоронювальної свідомості" наших часів, яка є по суті обскурантизмом). Демонтування і традиціоналізму, і раціональності приводить до руйнування християнської свідомості. Між тим на протязі своєї історії сама Церква не лише визначала свої догмати, але й давала приклади толерантного ставлення до світської філософії. Ортодоксальна догматична свідомість і філософська рефлексія виявляли у ході історико-церковного процесу принаймні три модули синергії:

- 1) філософія забезпечувала догматичну свідомість полемічно-риторичною технікою;
- 2) філософія надавала богослів'ю концептуальний апарат (наприклад, переплавлення арістотелівських термінів "сутність" і "іпостать" у тріадології кападокійців);

3) філософія збагачувала богослов'я конкретними онтологічними парадигмами (наприклад, метафізика енергій і сутності у паламістських спорах).

Ці модуси, їх визнання і дослідження дозволяють оптимістично дивитися на перспективу толерантної співпраці філософії і богослов'я в майбутньому.

Тому простір цієї синергії треба не лише виявити, його треба "створювати у процесі змістовного діалогу". Адже при всій традиційності християнства відтворювати цей діалог у формі, в якій він існував в епоху Вселенських соборів, сьогодні немислимо. Через це при виконанні завдання формування сучасної богословської мови, без якої не може бути успішним звернення до сучасної людини і місіонерський діалог з нею, сьогоднішнім богословам необхідна співпраця саме з сучасним філософським мисленням.